

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Pentru creșterea religioasă.

Spre a poté stabili o lucrare armonică a tuturor factorilor, cari au o influență decizetóriă în creșterea religioasă, este neapărat de trebuință, ca să-ne lămurim asupra acestei mari chestiuni din următoarele trei puncte de vedere, și anume: a) din punctul de vedere al didacticei, b) din punctul de vedere al administrațiunii bisericesci-școlare și c) din punctul de vedere al bunăvoinții de a contribui la promovarea și înaintarea acestei însemnate chestiuni.

Dascălul prim chiămat a planta sēmțul religios în generațiunile tinere este mama. Și mama română s'a dovedit în decurs de veacuri multe de o bună păzitóriă a credinței și datinelor religioase, de o bună propovăduitoriă a sēmțului religios în sinul familiei sale. Urmând datinelor religioase rămase din bătrâni mama română și-a văduț, și căutat vrednicia sa creștinescă într-o planta în inima filor săi frica de Dumnezeu. Mama română a representat în creșterea religioasă sentimentul, ér táál instructiunea, sfatul și povețele religioase. Într-un astfelu de împrejurări, pruncii poporului român au primit în casa părintescă ideia de Dumnezeu și credința în cuvântul descoperit al lui Dumnezeu, — condițiunea principală, pentru ca biserica și școla să potă edifica mai departe.

Așa a fost acésta în trecut, și sântem siguri așa este acésta în genere și astăzi. Poporul român ține cu rigóre la viața sa ideală creștinescă, la tradițiunile și datinele sale religioase rămase din bătrâni. Acésta viață creștinescă este însă astăzi mult conturbată prin împrejurările timpului și păcatele

propagate prin duchul anticreștinesc al veacului, în carele trăim. Se sēmte astăzi în întreagă Europa o decădintiă dela bunele moravuri, provenită din lupta, în carea s'a pus omul cu evangelia Domnului și cu doctrina pozitivă a bisericii sub masca unei pretinse civilizațiuni. Acest duch anticreștinesc, plămădit în apusul Europei și lătit pre nesēmțite și în părțile noastre conturbă astăzi de sigur și viața ideală a poporului nostru; ér acésta împrejurare împune bisericii, școlei și societății noastre îngrijirea de a fi cu totă priveghiărea, — ca poporul nostru să nu fiă într-o nimic conturbat prin învățaturi greșite și contrarie spiritului bisericii noastre, cari pot să-i conturbe, și împedece viața și dezvoltarea lui religioasă. În punctul acesta este de neapărată trebuință, credem noi, să avem totdeauna în vedere următória împrejurare, și anume: tactica observată de toți cei ce au voit să abată popórele dela religiunea creștină a fost totdeauna îndreptată a ataca caracterul pozitiv divin al doctrinii bisericii. Și deci armonia factorilor, cari au rolă și cuvânt decizetóriu în educațiunea religioasă a tinerimii și poporului, trebuie să fiă îndreptată cu deosebire în punctul acesta, și anume: să crească tinerimea în deplină credință, că în religiune direcțiunea nimerită ni-o poté da numai cuvântul descoperit al lui Dumnezeu și credința pozitivă a bisericii străbune. Acésta a fost forța bisericii noastre în trecut. Acésta este și astăzi.

Avēnē în vedere acésta ideă fundamentală în creșterea religioasă a tinerimii, lucrarea noastră își-va avé de sigur ródele ei mănóse, — cu atât mai vērtoș, că purcedēnd astfelu mergem pre calea, pre carea au lucrat cu sporiu și cu succes bătrâni și ina-

intașii nostri de fericită aducere aminte. Și dacă astăzi viața familială și casa românească poate să fiă conturbată în viața ei ideală creștină, cu atât mai puternică și mai rodnică în activitatea sa trebuie să se dovedească școala și biserica noastră. Mici divergențe și chiar nențelegeri pot să se ivească, și se fiă între noi. Scopul cel mare însă, o creștere religioasă a tinerimii mai corespunzătoare trebuințelor înmulțite ale timpului, suntem siguri, ne face pe toți de o potrivă să fim un singur suflet și o singură inimă, ca pe acest teren și pe toate celelalte terene, dela cari depinde bunăstarea și înaintarea noastră, să-le facem, și să-le împlinim toate cât mai conștient. Și conștiința chiamării în învățământul religiunii în școală și în biserică depinde în prima linie dela modul, în carele ținem noi la caracterul pozitiv divin al bisericii și dela modul, în carele conlucrăm, ca să se imprime, și întărească în tinerime și în popor credința în caracterul pozitiv divin al bisericii.

Religiunea este știință și tot deodată viață; și atât în ceea ce privește știința cât și viața religioasă, principiul suprem didactic, carele să-ne conducă în educațiunea religioasă este credința în caracterul pozitiv divin al bisericii.

Purcedând dela faptul acesta, este natural, că la învățământul religiunii în școala noastră confesională trebuie să prevaleze, și să predomină întreg învățământul viața religioasă a elevilor. Învățământul religiunii se deosebește de celelalte obiecte de învățământ prin aceea, că pre când la celelalte obiecte de învățământ avem în vedere cunoștințele, pre atunci la învățământul religiunii spiritul dominant este viața religioasă a elevilor, și imprimarea bunăcuviinții și disciplinii creștinești. Scopul acesta îl potem ajunge din punct de vedere didactic, dacă adevărurile religiunii le vom aduce și pune în legătură cu viața elevilor din școală și din casa părintească.

Pre terenul administrațiunii bisericesci-școlare ținta trebuie să-ne fiă îndreptată cu deosebire într'acolo, ca tinerimea și poporul să vadă, și să simtă în tot ceea ce se lucră prin administrațiunea bisericescă-școlară, punându-se în aplicare caracterul pozitiv divin al bisericii, apărarea și întărirea credinții străbune și bunăvoința tuturor de a lucra în această direcțiune.

Despre secta nazaréna.

(Continuare și fine).

În Argau a fost „pe pace“, că toți se fereau de el, ca de cel necurat; dér scria diligent epistole la credincioșii sei „sfințiți“ din Lentwyl și de prin alte părți, se nu se lase „amăgiți“, să persiste în luptă „că întru dênșii e sftul Duh, cu dênșii e însuși Domnul Christos“.

Intr'acestea Fröhlich face cunoscință cu un propovăduitoriu al unei societăți baptiste pentru „misiunea continentală“ din Londra, la care fu și dênșul angajat ca misionar.

Pasionatul nostru predicator Fröhlich nu se socotese mult, ci luându-și adio dela adicții sei, plécă la Londra, unde credea el că-și va face bune trebșore bănești.

Cum însă n'a fost Fröhlich bun acasă, așa nici la Londra n'a fost el de nici o trebă. Se re'torce deci în patria sa, unde își putea el afla ultimul refugiu dinaintea miseriei, la care se așteptase.

Dér acum se pune pe lucru cu forțe indoite. Luând Șvițera de-a lungul și de-a latul, propoveduia, „boteza“ și înființa pretutindeni pe unde putea „comunități de ale sfinților“ séu cum le numea el „Gemeinschaft der Heiligen“.

La Lentwyl, Hauptweil, Langenau și Bagenhausen avea el deja „comunități“ de câte 40—50 de suflete, cari îl ajutau și-l susțineau din milostenie.

De acum s'a mai pus să și scrie „ce-i dicta în pénă însuși sftul Duh“.

La anul 1834 scrie deci un fel de „apologie“ pe séma credincioșilor sei „renăscuți“ intitulată: „Ein Wort über das Verhältniss der bekehrten Gläubigen zur Staatskirche, und der Staatsreligion zum Evangelium Iesu Christi,“ (Un cuvânt despre rēportul dintre credincioșii convertiți cătră biserica de stat și despre rēportul religiunii de stat cătră Evangelia lui Iesus Christos), în care devoltă cele mai absurde și perverse teorii, cu privire la raportul dintre „credincioșii“ și biserica de stat, după care omul nu are să recunoscă nici o auctoritate bisericescă în cestiune de credință creștină afară de cuvântul lui Dumnezeu, explicat cum îi venea lui în minte și nu are să recunoscă pre nici un stăpân al séu (bisericesc ori lumesc) afară de Domnul Isus Christos și în stērsit nu are omul să recunoscă nici o judecată adusă de ómeni pentru faptele sale, afară de judecata lui Dumnezeu. Ér cât privește biserica de stat séu religiunea de stat, Fröhlich o face subordinată statului și o consideră ca o uneltă séu ca un monopol în mâinile statului, care o exploatează după plac în favorul séu, — ea nu mai e credință, ci e o „invenție“ séu „ficțiune“ religioasă impusă omului cu de-a sila etc.

Și fiind-că secătura acésta „apologetică“ cuprinde și unele puncte de credință asupra botezului,

asupra împărăției lui Dumnezeu și asupra pocăinței ea e considerată din partea sectarilor lui Fröhlich ca un fel de program séu simbol de credință.

O altă scriere a lui Fröhlich de același cuprins infect este și așa numita: „Taina pietății și taina impietății“ (Das Geheimniss der Gottseligkeit und das Geheimniss der Gottlosigkeit), în care Fröhlich ăice, că omul nu se pöte mântui fără ajutorul Spiritului sfânt, care conduce pre Isus Christos, ér Isus Christos pre Dumnezeu. Binecuvântarea lui Christos se revarsă numai asupra aceluia, care s'a „renăscut“ (së 'nțelege prin botezul lui Fröhlich), preste care satana nu mai are putere etc. Se năpăstuesce din nou asupra religiunei de stat, asupra „preoțimei mincinoșe“, pe care o face înșelătoare de profesiune, asupra religiunei catolice și protestante, asupra botezului copiilor (Kindertaufe), asupra sftului mir și în urmă declară perfid, că: „Noi (adecă Fröhlich cusectarii sei) ne-am rupt de cătră religiunea de stat, ca nu cumva së ne abatem dela Christos“.

Intocmai ca „apologia“ lui, așa și acéstă infecție literară sectarii lui Fröhlich o consideră ca o scriptură sfântă, ca un simbol al credinței. ¹⁾

Mai are Fröhlich încă și alte două scrieri și anume: una despre cununie, și alta despre mântuirea omului prin scaldarea renascerei (Wiedergeburt) și a renoirii Duhului sfânt (Erneuerung des heiligen Geistes). Intr'una desbracă cununia de vesmântul sacramental (că adecă cununia nu e taină), ér în ceealaltă devoltă teoria „renascerei și a renoirii“ prin botez și Duhul sfânt. Punctul culminant al acestor insanități nazarene este următoarea frază: „Care e odată botezat (se 'nțelege în secta lui Fröhlich) acela mai mult nu mai pöte păcătui, (der Getaufte ist der Sünde abgestorben) fiind-că spiritul sfânt sălășluesce într'ensul și a lui este împărăția ceriurilor“.

Dér se revenim la biografia lui Fröhlich, care, cum vom vedé, a avut vreme së se ocupe pe lângă „apostolie“ și cu alte afaceri din domeniul profan al sentimentalismului.

Cum umbla el adecă în misiune apostolică din comună în comună, la Hauptweil seopri el „din întemplantare“ mai multă vreme, și de-odată inima lui se aprinde foc de dragoste cătră Süssette fata fărbarului (Garnferber) Brunnschweiler.

Face ce face și o ia de nevastă, dér după-ce dënsul nu recunosea taina cununii, nu a voit së se cunune cu ea în „biserica de stat“, ci a plătit numai glăsurile. Auctoritățile politice însă, cari și de altmintrelea îl aveau în git, au început së-l urmărescă pas de pas și în urmă pe motivul că trăesce în concubinată, — un lucru pre vremea aceea foarte scandalos, — le-au interđis conviețuirea.

¹⁾ Ambele aceste scrieri sunt deja traduse și în limba maghiară.

Atunci Fröhlich luându-și daraverile, fuge cu ea în Șvițera-francesă, unde căsătoria civilă era deja facultativ introdusă. Aici după doi ani de ăile (după ce adecă și-a convertit vr'o câțiva „credincioși“) la 1836 „se cunună“ cu „sora Süssette“ — cum o numea el, — dér nu înainte forului civil, ci înainte adicțiilor sei, întocmai cum o fac acéstă și astăđi toți sectarii sei nazareni.

Dér Fröhlich nici în Șvițera-francesă nu și-a putut afla nici măcar tiena însurăciunei sale, că și d'aici auctoritățile civile l'au șprenguit tot pe motivul că trăesce în concubinată pe de-o-parte, ér pe de altă parte că „bunduzesce poporul și agită în contra legei bisericesci și civile“.

Mult nu s'a socotit, ci lăsându-și nevasta și cei 4 copii ce deja îi avuse, la 1845 fuge singur în Strassburg (Elsas). După apröpe doi ani de ăile își aduce aici nevasta și copiii. De sine înțeles, că și în Strassburg (unde pëtrunsesse deja de mai înainte „pietismul“ favorabil învățăturilor sale) „propovăduia“ și ținea conventicule la locuința sa proprie.

Din Strassburg întreținea el legăturile sale cu sectarii sei din tóte părțile Șvițerei prin corespondențe dese, cari prin „comunitățile sfinților“ se ce-teau perondat cu multă pasiune.

Și acum, înainte de a sfërși cu Fröhlich, trebuie së mai adaugem, că în Strassburg a terminat el colecțiunea sa de cântări, numită: „Zionsharfe“ la care a lucrat foarte mult, cu menițiunea de a fi introdusă în cultul religios. ²⁾

Nisce friguri acute i-au stins viața furtunosă la 12 Ianuarie 1857.

Un fecior al sëu și o fată nemăritată trăesc încă în Hauptweil, ér nevasta sa a trăit după dënsul încă 25 de ani. Ea a murit în Hauptweil la 1882.

După comunicările făcute de însuși fiul sëu, ³⁾ Fröhlich a fost un om de statură mijlocie și de o espresiune visătoare. A portat barbă, dér mustățile și le-a ras (interesantă înfățoșare!), că i-se păreau prea profane, prea lumesci. În tinerețe era pasionat fumător, dér în urmă s'a lăsat de fumat, că și fumatul i-se părü de o influență păcătösă asupra creștinului.

Fröhlich a trăit numai pentru rugăciune, și pentru propovăduirea convingerilor sale. Diminéta cel d'intéiu lucru ce-l făcea, era cetirea unor părți din sfta scriptură, apoi se punea în genunchi cu întreaga sa familie și se ruga. În rugăciunile sale cuprindea el pe rënd tóte comunitățile sale „sfințite“ și se ruga lui Dumnezeu și pentru cei persecutați în confessiunea sa.

În tótă Marția și Vinerea ținea „adunări“ cu

²⁾ Ea a apărut de sub tipar la 1855 în Zürich sub titlul: „Neue Zionsharfe. Eine Sammlung von Liedern und Gesängen für die Gemeinen der Glaubenden in Christo.“ Se află deja tradusă în tóte limbile din țeră. Despre traducerea românescă intitulată: „Harfa Sionului“ vom tracta într'unul din numerii viitori.

³⁾ Veđi „Nazarenstvo“ de VI. Dimitrievici.

sectarii săi din Strassburg, Miercurea cu cei din Schiltigheim (un sat din apropiere), ér Joia cu cei din Illkirch.

La adunările sale veneau sectarii sei cu mic cu mare și ascultau cuvântările și predicile acestui om estasiat. Duminica propoveduia și câte de 3 ori. Nu era însă predică, fără a se răscola în contra bisericeii de stat, în contra preoțimeii mincinoase, în contra botezului copiilor etc. cum o fac acésta și astăzi nazarenii nostri.

Serile și-le petrecea cu studiul sfintei scripturi, ori adăugea note la diarul său. În orele libere visita și pe cei bolnavi.

A fost acest om un propovăduitor maniac și un pasionat resvrător al tuturor legilor bisericești.

Ajuns odată în conflict cu biserica sa, în care s'a născut, a crescut și pentru care a jurat credință ca un servitor al ei, — Fröhlich și-a propus insistent se întemeeze după chibzuința sa o biserică nouă „biserica sfinților“ și independentă de ori ce influențe externe.

Dela acest propus al său, nenorocitul Fröhlich nu a abstat un moment măcar. Până la ultima sa resuflare a „propovăduit“ învățăturile sale, ér rezultatul acestor învățături păcătoase se resimte aji și în țera noastră, unde deja a umplut de călbéază chiar și sufletul unor credincioși de ai nostri, lipsiți de cuvenita educație religioasă.

Aceștia, ispițiți de satana, își dau sufletul pierdării nazarene.

Ei sunt, sërmanii, vrednici de compătimit.

Val. Magdu.

Progresul modern.

Progres! — Ce concept înălțător și ce sublim ideal cuprinde în sine. Drapelul seclului nostru este împodobit cu literele ce compun acest concept ce-1 sfințește. — Fiește care om, care aude sunetul acestui cuvânt se însuflețește și nisuieste a satisface pretențiilor veacului și respective a promova interesele acestuia în care crede a-și câștiga merite și lauri. — Progres! Sublimă noțiune. Ce încântare sufletescă ne-ar cuprinde și ne-ar înălța dacă nu ne-am aduce aminte că spiritul mărginit al omului se îndreptă ușor înspre o astfel de direcțiune a progresului ce crează pericole și ne duce în abisul pieririi. — Lăsat omul pe sine se dovedește de neputincios dacă n'are cine-1 conduce și a-i arăta calea pe care trebuie se meargă.

Că cine este chemat a designa calea progresului și a îndrepta omenirea în direcțiunea ce-1 pôte scăpa de catastrofa cea mare: vom afla prea ușor frunzărind paginile istoriei și privind evenimentele

mărturisitoare ale trecutului. Vom afla, că în toate timpurile singură religiunea a fost baza cea solidă a societății, isvorul de întărire al omenirii și calea cea sigură către progres și înălțare. — Când societatea omenescă s'a coborât de pe pedestalul firm al credinței și s'a abătut dela calea cea sigură arătată de religiunea lui Christos, a urmat ca sigură consecuență a rătăcirii neînțelegera, slăbirea și distrugerea societății. Leagănul adevăratului progres n'a fost și nu pôte fi altul decât religiunea cu perceptele ei morale, adecă morala creștinescă propusă de însuș născutul lui D-șeu.

Acésta a scos omenirea din veacul întunecos al barbarismului și credințelor deșerte; a rupt lanțurile nemiloase ale sclăviei, și vëlul nedumeririi și a nesiguranței. — Acésta a arătat omenirii adevăratul scop la care trebuie se tindă, i-a înseninat ceriul întunecat al dispoziției sale sufletești. Acésta a fost scara pe care s'a înălțat omenirea și rezultatul ei este: înălțimea culturai la carea ea astăzi se află.

S'a făcut un progres admirabil pe toate terenele, și astăzi vënduhul totuși rësună de vaietele nemulțămirilor de cari se clatină societatea în temelile sale. Și ce e cauza? Zădarnică va fi osteneala acelor, cari cu abatere dela D-șeu, isvorul dreptății, prin filosofie se vor încerca a ridica problema la stadiul deslegării.

Căci unde vor afla ei adevărul? Cine sunt chemați pentru deslegarea cestiunei? Aceia ore, cari voiesc să înlocuiască cuvântul lui D-șeu cu cuvântul omului? Aceia voiesc se umple inimile poporului cu mulțumire și sufletele lui cu pace?

Zădarnic, căci ceea ce au scos, ceea ce au furat din inima acestuia nu o vor pôte reda sau suplini prin cuvinte góle și fără ajutorul religiunii.

Până când omenirea nu-și va reafila mângăierea sufletescă perdată, până atunci nu-și va pôte cunoște scopul, și menirii sale nu-va pôte coresponde.

Și ce-va se șică încercările acestor pseudo-apostoli de a reinvia pacea îngropată? Nimic altă decât conștiința și credința lor în esistența unui mijloc prin care s'ar putea alina turbnrările și prin care s'ar pôte arăta progresului calea cea drăptă.

Dar unde e și care este acel mijloc? „Ochi avem și nu vedem, urechi avem și nu aușim.“ Căci iată-1 cum strălucește în deplina sa splendóre înaintea ochilor sufletului nostru. Iată-1! Religiunea, acésta instituțiune dșească, care ca un sóre a luminat în totdeuna calea pe carea trebuie omenirea să

mărgă și se progreseze. Să nu stingeți dar această lumină dădească din inima omenirii! Și când veți vedea naufragiul nisuițelor vostre, treziți-vă și recunoșteți că sunteți debili pentru a putea fericii omenirea. Lăsați această datorie acelorora cărora li-sa dat și sunt chemați la acesta.

Singură biserica Domnului, această mamă bună a tuturor este capabilă de a conduce omenimea la limaul dorit. Ea ne împărtășește adevărul dădeesc exact și neștirbit, asistată fiind constant de Duhul sânt.

Multe lupte a purtat ea în decursul veacurilor, dar a ieșit din toate biruitoare. Nu există luptă pe care biserica să n'o fi avut și să n'o fi câștigat. „Măi lesne este, că să se stingă soarele, decât să înceteze biserica lui Dumnezeu,” dice sântul Ioan Chrisostom; ér sântul Ieronim dice: „că biserica lui Christos, fiind întemeiată pe peatră, nu se poate clătina prin nici o tempestate și prin nici un vifor; ea poate fi ispitită, dar nu poate fi învinsă“.

Evident deci, că adevăratul progres se poate realiza numai în și prin biserica Domnului, pentru-că ea este menită de Domnul de a conduce omenimea la limaul dorit.

D. Voniga.

Studiul economiei în școlile poporale.

(Continuare și fine.)

Până în prezent stadiul economiei, a fost prevădut în „Planul de învățământ pentru școlile poporale gr. or.” să-se propună cu începere dela a III clasă elementară și continuându-se până la a VI clasă, unde e îngrămădit un colos de material, fără ca să i-se pună mai mult timp de propunere, decât la celelalte clase, și-și a cel timp foarte scurt, 1 oră pe săptămână pentru toate clasele.

Materialul pentru celelalte clase încă e greu, în considerarea, că materialul e mult, iar timpul de predare e foarte scurt.

După modesta mi părere, cu totul altcum ar trebui împărțit materialul de propus. Ér orele de propunere să fie cel puțin 2 la săptămână. E bine să-se începă propunerea cu clasa a III-a dar să-i se propună în trăsături generale: despre grădinărit, tot ce se ține de cultivarea grădinei. Abună-óră: împărțirea ei în table pentru legume, pomi, plante

și flori. Din economia câmpului să-se propună: despre felul bucatelor ce se sémână în hotar. Acesta va fi ușor, că a venit înainte la Geografie și Esercțiile intuitive (hotarul comunei și împărțirea lui). În clasa a IV se va repeta cele propuse în a III a și se va adăuga, concepte nepropuse încă, din considerare că au fost prea grele, dar cari se referesc la aceea parte de material. În clasa a V-a să-i se arate respective să i-se spună elevului felul său soiul pământului, precum și bucatele ce se produc în fiecare soi de pământ. A-i se propune rigorisarea, apoi formarea de table pentru de a sădi pomi și vie, ori formarea de straturi pentru de a sémăna sémănțe de pomi pentru altuit, ori a sădi mlădițe de vie pentru școlă seu pepinărie. Să va propune felul de altuire al pomilor și sădirea altoilor la locul destinat. Să va accentua în deosebi folosul pomilor și felul de pomi ce se pot desvolta mai bine, după loc și climă. În clasa a VI-a repețim cele propuse în clasele precedente, apoi vorbim despre cultivarea albinelor și folosul lor, precum și despre cultivarea vermilor de mătasă. Apoi se va propune despre creșterea vitelor și folosul lor. Spunându-se în special, felul fiecăruia, cauza degenerării și modrul de a avea vite frumoase. La economia câmpului se va adăuga: despre gunoire și îngrășarea prin sémănarea cu plante grase, ca: măzerichea (bicăul), trifoiu roșu etc. Să va înșira felul și numele tuturor cerealelor, spunându-se timpul când au să-se sémene, cât stau în pământ până la încoltire, în cât timp se desvóltă și modul de lucrare — mai rațional — până se capătă grăunțele. În general făcută o reprivire asupra ramurilor economiei și accentuat, că pentru un sătean e bine când se ocupă cu toate ramurile economiei. Atâta ar fi destul pentru elevii școlii de toate țiile. Părțile rămase neamintite s'ar trece la școlă de repetiție Aici ar fi bine a se face un curs complet de economie, împărținduse materialul în 4 părți principale: A) Agronomia, B) Creșterea vitelor, C) Pomăritul și D) Albinăritul.

Agronomia. Soiul de pământ. Lucrarea pământului. Gunoirea etc. Cu un cuvânt tot ce se ține de economia câmpului nelăsând nimica neamintit și făcută compararea între economia noastră și a popoarelor din țările culte.

Creșterea vitelor. Aici să fie vorba nu numai de vitele ce sunt de neapărată lipsă la economie, ci și de tot felul de vite, cari aduc omului folos. Să-se compareze venitul dela vitele noastre,

cu venitul vitelor din alte țeri d. e. Elveția, Tirol etc. Să se spună, că numai soiurile acelea pot să aducă folos, cari sunt bune și sunt dedate cu clima ținutului.

P o m ă r i t. Folosul pomilor. Pagubele cauzate de lene prin neplântarea locurilor sterpe cu pomi. Ce felii de pomi se rentează? In care ținut ce pomi să se prăsescă etc.

A l b i n ă r i t. Acest ram al economiei încă e de lipsă să se propună, căci aduce folos însemnat celor ce se ocupă cu creșterea albinelor. Ar rămâne să se mai vorbească de cultivarea viilor, cari încă sunt un ram de venit al locuitorilor — atât-al celor dela dól, cât și de la câmpie. Apoi despre cultivarea vermilor de mătăsă, cari în scurt timp aduc omului așa frumos venit.

Așa cu trecerea, ar fi bine să-se amintescă și de cultivarea pădurilor. Pentru că sunt locuri — și la deluri și la câmp — unde nu se produce nimic, iarșă decă s'ar plânta arbori, înțeleg s'ar sădi ori sēmăna „ghinde“, s'ar face cele mai frumoșe păduri.

După-ce am finit cu tóte acestea am vorbi de modul cum ar trebui să vindă, adecă am vorbi de însemnătatea comerțului și felul cum se face. Am vorbi despre cruțare și despre însemnătatea „c a s s e l o r d e p ă s t r a r e“ despre folosul și paguba ce ne aduc.

* * *

Acest material, împărțit bine și predat cu inimă, nu va fi nici unul dintre elevi ca să nu'l pricépă și să nu'l asculte cu drag. E fôrte la loc, ca în decursul propunerii să-se întrețese „i s t o r i ă r e i n s t r u c t i v e“ din viața popórelor culte și înaintate și apoi făcută compărarea și scósă învățătura morală.

Aceșta sunt părerile mele, și le am dat publicității ca se aud critica, pentrucă, numai un individ singur, să judece clar și limpede despre un lucru nu póte. De aceia ori ce observări s'ar face le primesc bucuros.

Petru Vancu.

D I V E R S E.

* **Parastas.** Dumineca trecută s'a oficiat în biserica catedrală din Arad prin preoțimea din localitate un parastas pentru odihna sufletului fericitului întru aducere aminte E m a n u i l G o z s d u. Cu acésta ocașiune protosincelul Augustin H a m s e a a ținut o cuvântare, prin carea dete espresiune vredniciei și meritelor

neperitóre a-le fericitului mecenat întru desvoltarea culturală a bisericeii și poporului român.

* **Parastas.** Joi în 5/17 l. c. s'a ținut cu tótă solemnitatea în biserica sântului Ioan Botezătorul din cimiteriu un părăstas pentru fericitul Episcop I o a n P o p a s u. La acest act divin a pontificat P. O. D. Protopresviter Andreiu Ghidiu asistat de preoțimea locală în prezența P. S. S. Domnului episcop diecesan, N i c o l a e P o p e a, a P. C. S. Domnului Archimandrit F i l a r e t M u s t a, a membrilor consistoriali, profesorilor și elevilor dela institutele diecesane, a membrilor comitetului parochial, a reprezentanților dela Comunitatea de avere și altor s'imători ai neuitatului episcop, scrie „Fóia diecesană.“

* **La examenul de cualificațiune** preoțescă ținut în Arad în zilele de 12 și 13 l. c. st. v. sub presiđiul Prea Sântiei Sale părintelui Episcop diecesan I o a n M e ț i a n u s'au prezentat 9 clerici absoluți, cari toți au presat cu succes examenul de cualificațiune preoțescă.

Adresăm felicitările nóstre, noilor candidați de preoție.

* **Protopresviter nou.** Consistoriul archidieceșan din Sibiu în ședința sa ținută Lunia trecută a numit de protopresbiter pentru tractul protopresbiteral al Devei pe părintele G e o r g i u R o m a n u l, paroch în S. Nicolaul mic.

Adresăm felicitările nóstre noului părinte protopresbiter, și îi dorim cel mai bun succes întru conducerea și păstoria clerului și poporului tractual.

□ **Himen.** D-nul I u l i u A. H e r b a y secretariu-conducător al agenturii principale din Arad a bancii generale de asigurare „Transilvania“ își sërbează cununia astăzi Duminecă în 27 Februaru la órele 11 a. m. în biserica catedrală gr. or. din Arad cu d-na L u c r e ț i a T ă m ă ș d a n.

Felicitările nóstre!

* **O nouă revistă româneșcă.** A apărut primul număr, din „R e v i s t a i l u s t r a t ă“, al căreireactor responsabil e d-l I ó n P o p R e t e g a n u l, ór editor d-l I ó n B a c i u. Apare în două edițiuni: una de salon și alta poporală. Ediția de salon e în adevér elegantă și fôrte de gust. Are format mare 4° și se estinde pe 20 pag. avënd un tipar fôrte frumos, legibil și hărtia fină. In text se află vre-o opt portrete și ilustrațiuni drăgălașe și fin esecutate. Atât învălitórea, cât și clișeul din capul fóiei sunt împodobite cu ilustrațiuni frumoșe; pe marginele clișeului din capul fóiei se află portretul unui tinér român și a unei fete române, ambii în costum național.

Cuprinsul numărului prim încă este fôrte variat și bogat. El conține următóarele articole: Cătră cetitori, de editorul și rectorul; Progresul Románilor în orașul Bistrița (cu 2 ilustrațiuni); Stefan Vodă (poeșiă] de G. Coșbuc; Biserica Curtea de Argeș, de I. P. R.; Legenda sfințirei bisericeii dela Curtea de Argeș, de V. Alexandri; Visarion Roman și institutul „Albina“ (cu portretul lui Roman și a edificialui „Albinei“) de I. P. R.;

Legenda Beneșului, scrisă de I. Pop Reteganul; Dămne cine a greșit? (novelă originală) de I. Pop Reteganul; Gimnasiul român din Năsăud (cu ilustrațiune); Libertate (poesie) de Xenofon Cosma; Todoriga, de I. P. R.; Țărani noștri (cu trei ilustrațiuni înfățișând o părechiă tineră din Șoimuș, o nevastă din Năsăud și o fetiță coristă din Bistrița); Doină, de G. Coșbuc; Din spiritul altora (In rubrica acesta se află mai multe glume); Bibliografă; Găcituri; Posta Red.

Revista apare în Tipografia C. Csallner în Bistrița odată pe lună în broșuri mari și costă: ediția de salon 6 fl. (15 franci) pe an, ér ediția populară 3 fl. (7 franci) pe an. Abonamentele sunt a se trimite înainte cel puțin pe câte 1/2 an la adresa editorului în Șoimuș (Nagy-Sajo), ér manuscrisele la adresa redactorului în Reteag (Retteg.) — Atragem atențiunea familiilor române asupra acestei bune reviste românești, care va publica poesii, novele, schițe, piese teatrale, literatură populară și clasică etc. etc. evitând tot ce ar puté fi stricăcios din punct de vedere moral.

† *Mitropolitul Michael al Sêrbiei.* In 18 l. c. a réposat în Belgrad I. P. S. Sa Mitropolitul Michael al Sêrbiei în etate de 72 ani, în urma unei aprinderi de plămâni. Fericitul preiat a avut un rol important în istoria regatului Sêrbiei; 40 de ani a stat în fruntea bisericii sêrbești cu întreruperi de 6 ani, când, în urma cunoscutului proces de divorț între Milan și regina Natalia, a fost destituit și esilat; în locul său a fost numit Mitropolit Theodosiu. Reîntorcându-se după 6 ani de esil din Moscva a fost éráși rehabilitat în postul de Mitropolit, în care calitate a fost activ până la sfêrșitul vieții sale.

Ceremonialul înmormântării l'au sêvêrșit peste două sute de preoți. Au fost de față: regele Alexandru, exregele Milan, membrii guvernului, autoritățile diplomatice tóte.

* *Subscrierea acțiilor pentru „Bihoreana“.* Reamintim cetitorilor noștrici subscrierea acțiilor pentru noul institut de credit și economii „Bihoreana“, ce are, sé se înființeze în Oradea-mare, este a se face până la 15 Martie n. c. Capitalul social, după prospect, are să fie de 200,000 fl. împărțit în 2000 acții de câte 100 fl. Plătirea acțiilor e a se face în rate; la subscriere sunt a se plăti câte 10 fl., după fiă-care acțiă plus câte 2 fl. spese de fondare. La 30 de zile după adunarea constituantă 20% din valoarea nominală a acțiilor, adecă câte 20 fl. de acții, ér restul în rate de câte 10% la termenile indicate de direcțiune.

* *Legea instrucțiunii în România.* De mai multe zile camera română desbate proiectul de reorganizare a învățământului secundar și superior.

* *Cel mai mare tunel în România.* Ministrul lucrărilor publice a invitat mai multe case străine sé ia parte la licitația pentru construirea marelui tunel, lung de 3.400 metri, pe linia Galați-Bêrlad, și care va costa probabil peste 5 milioane de lei. Tunelul acesta va fi cel mai mare din România.

* *Foc în mijlocul mării.* Din Londra se anunță, că pe insula Tasmania, ce se află în Oceanul pacific, de două săptămâni pustiesce un foc mare. Până acum s'a constatat mórtea a 54 de persoane. Pagubele sunt imense.

* *Succesul unui artist român la Paris.* Diarele franceze înregistrează de un timp încóce cu mare laudă succesele tinêrului artist român George Enescu, (în etate de 16 ani) care prin compozițiile sale musicale și îndeosebi prin perfecta orchestrare a operilor sale a atras asupra sa atențiunea lumii musicale. La începutul săptămânei trecute s'a executat între punctele programei unui concert de la Châtelet și o simfoniă compusă de talentatul artist român, care e fôrte onorific apreciată de presa franceză. Eată cum se exprimă dl Bruneaux, un distins compositor francez în colónele marelui diar francez „Figaro“ despre succesul acestei simfonie: Dl Georges Enescu, din ale cărui poeme instrumentale s'a cântat eri una la teatrul de Châtelet, și care Român de origine, a cântat țara sa cu melancoliă în acest poem, este în adevêr — mi se afirmă — elev în clasa d-lui Fauré și avu mai întâi ca profesor pe dl Massenet. Acesta ne esplică buna sriere și stilul scutit de exotism a aminduror părților micei sale lucrări, descriptivă totuși de la un capăt la altul, dar expresivă în acelaș timp, unde se isbesc și se împreună tristețele câmpiilor solitare și veselile satelor în sêrbătóre, în care trec invocațiile ciobanilor, furtunele naturii și armoniile religióse ale imnului național, în care se reveléază un temperament fôrte curios de colorist. Recunosc că autorul ar fi putut uni prin o legătură simfonică mai solidă, diversele episoade, diferitele teme ale acestui fel de prelungire pitoréscă, dar am pe inimă a o spune, alura francă, vârtoșia populară, escelența sonorității orchestrale a compoziției sale, care a fost primită cu aplause unanime. Publicul nemulțumindu-se numai de a'l aclamă, a vrut sé vadă pe dl Enescu, și acesta de o manieră gentilă, s'a supus acestei dorințe și a asociat pe dl Collonne la succesul său.

* *Bogății pe fundul mării.* Puțini ómeni au o idee despre colosalele bogății, ce zac pe fundul mării Vorbind de aceste bogății, mai întâiu trebuie sé ne aducem aminte de lista celor naufragiați. După datele oficióse, dela anul 1855 până în 1887 s'au cufundat în undele mării nu mai puține ca 90,158 de năi, în urma tunelurilor, séu a ciocnirilor. Tot în acest restimp s'au înecat în apa mării 23,831 de ómeni și din naufragii au scăpat cu vieță alți 23,939 de ómeni. Câte bogății s'au perdut în mare cu ocasiunea naufragiilor nici nu ne putem închipui. Unele corábii naufragiate au avut de-a transporta sute de mii, ba chiar milioane de bani; în anul 1885 de exemplu, s'a cufundat aprópe de Insulele Canarice un vapor de postă engles numit „Alfons XII“, care avea 100,000 funți sterlingi. Tot cam atâta bani a avut și fregata englesă „De Brook“ care a suferit naufragiu în anul 1798 aprópe de țermii Americii nordice. In corabiă se aflau 52 de milioane de dolari în aur și argint, pe cari corabia englesă fi luase în primire dela o corabie spaniolă. Acestă sumă colosală nici până ađi nu s'a

putut scóte din apă. deși s'au făcut mai multe încercări în timpul mai recent s'a format o societate nouă pentru scóterea din mare a acestor bogății. Societatea și-a și început activitatea sa pe țărmii Angliei, rezultatul însă e foarte problematic.

* *Mort de spaimă.* În satul Baranda din jurul Panciovii nișce comedianți au scăpat două maimuțe îmbrăcate în mod caraghios și cu căciulă roșie pre cap. Ieșind la câmp maimuțele și vădând în depărtare focul făcut de doi păstori, cari își păseau acolo oile, — maimuțele au alergat la foc, ér bietii păstori, cari nu mai vădusera maimuțe s'au spăimiat de ele, gândind că sânt duchuri necurate, unul din pastori, ca să scape de această scenă, încalecă pre un măgariu, și fugi spre sat; și numai dela o mare depărtare cuteză să se uite înapoi, — când de odată vădu, că cele 2 maimuțe presupuse de dânsul de duchuri necurate erau înapoia sa suite pre măgariu. Vădându-le bietul om de spaimă fu lovit de apopleșiă, și cădu jos mort. Casul acesta a produs mare panieă în sat, și comedianții au putut să scape numai cu fuga de faria poporului. Autoritatea însă a întrodus în contra lor aspră cercetare.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor gr.-ort. români din despărțământul protopresbiterat al Șiriei își va ținea proxima ședință Mercuri la 25 Februarie (9 Martie) 1898 în școla din comuna F.-Varșand, pe lângă următoarea

Programă:

1. Diminéța la 9 óre participarea în corpore la chemarea Duhului sfânt.
2. Prelegerea practică în școla inv. P. Muntean.
3. Cuvânt de deschidere presidial.
4. Reflecțiuni asupra prelegerii ținute.
5. Incassarea taxelor pentru reuniunea district.
6. Raportul comis. exmisse pentru censurarea operetelor.
7. Raportul biroului.
8. Pertractarea rescript. nr. 216 și 222 din 1897 a biroului centr.
9. Discuțiuni asupra chestiunilor școlare.
10. Propuneri și interpelări.
11. Fixarea locului a adunării viitoare.
12. Încheiere.

Șiria, la 3/15 Febr. 1898.

A. Dorog,
președinte.

Concurs.

Pentru stațiunea învățătorască din Revetiș, cu salariu anual a) în bani 180 fl. b) în bucate (10 șinice) 5

de grâu, 5 de cucuruz c) lemne 6 stângini, din cari se încaldește și școla, d) cuartir și grădină de legume, e) venitele cantonali prin acesta se eserie concurs cu termen de alegere la 8 Martiu a. c. până când recurenții vor avé a se presenta vre-odată în biserica din loc și-și vor substerne recursele pe calea oficiului inspectoratului cercual din Buteni (Butyin).

Revetiș, la 5 Faur 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTIN GURBAN, m. p. protopresbiter insp. cerc. de școle.

—□—

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din comuna Belotinț (protopresbiteratul Lipovei) devenită vacantă prin mórtea preotului Lazar Malesiu, — în conformitate cu decisul consistorial Nr. 649. ex. 1898. se eserie concurs, cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în fôia „Biserica și Școla.“

Emolumentele împrenate cu acesta parochie sunt: Una sesiune de pământ; birul preoțesc și stolele usuate dela 200 Nr. de case, cari tóte computeate în bani dau un venit anual de circa 600 fl. v. a.

Sé notéză că din acest venit — conform §-lui 8, din Regulamentul pentru parochii, compete jumătate véduvei preotese un an întreg dela mórtea parochului Lazar Malesiu; deasemenea conform decisului consistorial aci mai sus numit sé notéză, că sarcinile publice și competențele diecesane restante după réposatul paroch Lazar Malesiu, intrucât acestea nu s'ar putea plăti din lăsământul réposatului și respective din venitul intercalariu al parochiei, le va plăti alegéndul preot.

Dela recurenți se recere cualificațiune pentru parochii de el. II-a, și se aviséză ca recursele lor adreseate comitetului parochial din Belotinț — se le subscérnă subscrisului protopresbiter în Lipova (Lippa) comitatul Timiș până la terminul susindicat.

Recurenții cu observarea dispozițiunilor §-lui 18 din Regulament, au a-se presenta, în vre-o Duminecă ori sârbătóre în s-ta biserică din Belotinț, pentru a-și arétă desteritatea în cele rituale și în oratorie

Belotinț, 1/13 Februarie 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea capelaniei temporale pe lângă veteranul paroh Simeon Drăgoiu din Valea-mare (protopresbiteratul Lipovei) pe basa înaltului decis al venerabilului consistoriu din Arad dtto 10 Ianuarie 1898 Nr. 7335 ex. 1897 prin acesta sé eserie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în fôia oficială „Biserica și Școla.“

Emolumentele împrenate cu acest post sunt jumătate din tóte beneficiile parochiali, cari sunt: sesiunea parochială, stola și birul preoțesc usuat cari tóte la o laltă dau un venit aproximativ de 640 fl Ear după mórtea actualului paroch alesul capelan va urma nemijlocit de paroh.

Dela recurenți sé cere, cualificație pentru parochii de clasa II-a și sé se presinte în vre-o Duminecă sau sârbătóre în s. biserică din Valea-mare cu observarea -lui 18 din Regulamentul pentru parochii și a-și trimite recursele ajustate subsemnatului Dn protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa).

Dat din ședința comitetului parochial din Valea-mare din 27 Ianuarie st. v. 1898.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopop.

—□—